

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Inspektionen för socialförsäkringens rapport 2017:16 Assistansmarknaden – lönsamhet och konkurrensförhållanden

Försäkringskassan delar i allt väsentligt de slutsatser som Inspektionen för socialförsäkring (ISF) lämnar i rapporten. Försäkringskassan vill dock kommentera några delar av rapporten som speciellt rör Försäkringskassans administrativa hantering av assistansersättning.

ISF konstaterar att övergången till efterskottsbetalning innebär större risker för likviditetsproblem för anordnare med små marginaler. För att motverka denna risk framför ISF att det bör prövas om det är möjligt för Försäkringskassan att ändra de administrativa rutinerna för att det ska bli enklare att göra rätt, däribland att fel i redovisningen av utförda timmar inte ska medföra att hela utbetalningen försenas. ISF framför även att möjligheten att ansöka om förskotts betalning bör prövas.

När det gäller det förstnämnda förslaget, rutinerna för hur genomförd assistans redovisas, betalar i dag Försäkringskassan ut ersättning efter kontroll av räkning från den försäkrade där denne presenterar hur många timmar som denne har köpt assistans för. Räkningen kontrolleras mot de tidsredovisningar som har lämnats in avseende de assistenter som utfört assistansen. För att Försäkringskassan ska kunna betala ut ersättning krävs att underlagen för den aktuella månaden är korrekta och fullständiga. Det är inte lämpligt, eller ens möjligt, att såsom ISF föreslår betala ut delar av ersättningen för en månad om det till exempel saknas tidsredovisning för en assistent eftersom uppgifter från den tidsredovisningen kan innebära att det finns anledning att ifrågasätta andra delar av de lämnade uppgifterna. Utbetalning görs till anordnaren för varje månadsredovisning som är korrekt. Anordnare behöver inte vänta tills att samtliga underlag för samtliga brukare är korrekt. Av 51 kap. 14 § SFB framgår att utbetalning ska ske månadsvis. Att vi har en fullständig redovisning är också en förutsättning för att undvika återbetalningshantering.

Försäkringskassan vill därvid framhålla att nuvarande i huvudsak pappersbaserade hantering av tidsredovisningar och räkningar är mycket betungande för både Försäkringskassan och anordnarna. Under januari – oktober 2017 administrerade till exempel myndigheten drygt 576 000

tidsredovisningar. I syfte att underlätta redovisningen för anordnarna infördes under hösten 2016 möjligheten att lämna in tidsredovisning digitalt. Sedan november 2017 finns dessutom möjlighet att elektroniskt registrera uppgifter om assistenter i vår e-tjänst för arbetsgivare och för de assistansberättigade att fylla i räkningen för utförd assistans på Mina sidor på forsakringskassan.se. Försäkringskassan informerar också kontinuerligt anordnare och försäkrade om de elektroniska lösningarna och om vikten av att lämna fullständiga uppgifter för att undvika kompletteringar som fördröjer utbetalningen.

För att kunna effektivisera den administrativa hanteringen av utbetalning av assistansersättning skulle Försäkringskassan gärna se att myndigheten får lagstöd för att införa en obligatorisk elektronisk tidsredovisning, i likhet med de lösningar som de senaste åren kommit att användas inom hemtjänsten i t.ex. Stockholms stad. Detta skulle vara till gagn för såväl anordnare som Försäkringskassan genom att avsevärt minska den administrativa bördan som dagens manuella hantering innebär. Därtill skulle en obligatorisk elektronisk tidsredovisning i väsentlig grad förbättra möjligheten att säkerställa att brukaren erhåller de assistanstimmar som beviljats och som Försäkringskassan betalar för, vilket i dag är svårt för Försäkringskassan att kontrollera och sannolikt bidrar till problemet med felaktiga utbetalningar av assistansersättning.

Vad gäller att pröva möjligheterna att ansöka om förskottsbetalning vill Försäkringskassan framhålla att Socialförsäkringsbalken (SFB) ger myndigheten möjlighet att betala ut assistansersättning både i efterskott och förskott (51 kap. 14 och 15 §§ SFB). Detta har gällt alltsedan assistansersättningen infördes den 1 januari 1994. Bestämmelserna anger inte några rekvisit för när utbetalning ska ske i efterskott respektive i förskott. Försäkringskassan har alltså rätt att välja utbetalningsform och detta val kan inte överprövas av domstol. Av förarbetena till lagstiftningen framgår att efterskottsbetalning är huvudregeln (prop. 1993/94:58 s. 5).

Under många år använde Försäkringskassan förskottsbetalning men under hösten 2016 infördes efterskottsbetalning för majoriteten av de assistansberättigade, detta som ett led i att minska felaktiga utbetalningar. Med efterskottsbetalning ökar möjligheterna till kontroller inför utbetalning och på så sätt säkerställs att rätt person får rätt ersättning från början. Därmed undviks återkrav och avräkningar. Efterskottsbetalning gör även assistansmarknaden mer lik andra marknader, där utbetalning vanligtvis erhålls efter utfört arbete och redovisning av detsamma. Försäkringskassan kan också konstatera att sedan efterskottsbetalning infördes har utbetalningarna av assistansersättning totalt sett varit märkbart lägre än i förhållande till vad som beviljats för assistans. Historiskt sett betalades cirka 98 procent av de beviljade timmarna ut. Efter införandet av efterskottsbetalningar är motsvarande siffra lägre och myndighetens bedömning i dagsläget är att det handlar om en permanent minskning. Vad detta beror på kan inte säkert slås fast men klart är att ett antal kontroller har införts vid granskning av tidsredovisningar och räkningar, vilket kan ha påverkat anordnarnas redovisning av utförd assistans. Att införa ett ansökningsförfarande om förskottsbetalning anser Försäkringskassan inte är möjligt. Detta skulle innebära en svår gränsdragning mellan vilka som har rätt till förskotts- respektive efterskottsbetalning och det skulle även snedvrída konkurrensen om några anordnare får förskottsutbetalning men inte andra.

Datum
2018-01-22

Vår beteckning
Dnr 019560-2017

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ann-Marie Begler i närvaro av avdelningschef Per Eleblad, verksamhetsområdeschef Andreas Larsson, områdeschef Monica Svanholm och verksamhetsutvecklare Laila Aloush, den senare som föredragande.

Ann-Marie Begler

Laila Aloush